

4. MÜNCHENSKI DNEVI UREJANJA ZEMLJIŠČ IN RAZVOJA PODEŽELJA

»OD VARSTVA BIOTOPOV DO CELOVITEGA VARSTVA VIROV – NOVI IZZIVI ZA
RAZVOJ PODEŽELJA V ZVEZNI REPUBLIKI NEMČIJI«

Jasenska Kranjčević, Anton Prosen

Že četrtrič po vrsti je v organizaciji Katedre za urejanje zemljišč in razvoj podeželja, ki deluje v okviru Inštituta za geodezijo, GIS in zemljiški management na Tehnični univerzi München (TUM), in ob sodelovanju Delovne skupnosti za razvoj podeželja 18. in 19. marca 2002 na TUM potekal seminar z naslovom »Od varstva biotopov do celovitega varstva virov – novi izzivi za razvoj podeželja v Zvezni Republiki Nemčiji«. Na seminarju se je zbralo približno dvesto predstavnikov različnih strok iz osmih držav, prevladovali pa so geodetski strokovnjaki, ki se ukvarjajo z urejanjem kmetijskih zemljišč in prenovo vasi oziroma razvojem podeželja.

Že na začetku je bilo poudarjeno, da dobivajo Münchenski dnevi urejanja zemljišč vse večji pomen in so po zaslugi organizacijskega teama, ki ga vodi prof. dr. Holger Magel, prerasli bavarski lokalno-deželni značaj in postali vsedrjavno oz. mednarodno srečanje strokovnjakov za urejanje zemljišč. Letošnje srečanje je odprla gospa Vigdis Nipperdey, predsednica Univerzitetnega sveta TUM, prof. Magel pa je v svojem uvodnem nagovoru obrazložil namen in utemeljitev naslova srečanja. Predstavil je posamezna strokovna dogajanja, vezana na temo srečanja, ki so že bila ali pa še bodo v letu 2002 izvedena na Bavarskem, v ZRN in v svetu. Tako je navzoče opomnil, da bo tega leta organizirana svetovna konferenca Rio + 10, na kateri naj bi se preučila dogajanja v zvezi z okoljem deset let po sprejetju Agende 21, in prav je, da posamezne stroke ocenijo svoje delo na področju varstva okolja. To srečanje naj bi bila možnost, da se podajo usmeritve za razvoj novih metod in pristopov pri urejanju kmetijskih zemljišč in podeželja. V Zvezni republiki Nemčiji so točno pred dvajsetimi leti začeli s projektom »Varstvo biotopov in komasacija« ter v postopke urejanja kmetijskih zemljišč začeli uvajati ekološke in estetske bilance. Ker se vloga in namen komasacij oz. urejanja podeželskega prostora s časom spreminjata, se spreminjajo tudi metode dela, ki postajajo vse bolj interdisciplinarne. Nujno je, da se v delo vključijo znanost in šolstvo ter ustanove, ki izvajajo to dejavnost in pripomorejo, da se pristopi poenotijo v vseh zveznih deželah ZRN in tudi v tujini. Med drugim je prof. Magel poudaril, da bi v okviru tehnične pomoči, ki jo ZRN nudi tujim državam, lahko tudi v tujini realizirali posamezne projekte za urejanje kmetijskega prostora, tj. ob strokovni in finančni pomoči. Ob tem je poudaril, da varstvo in gospodarjenje z viri nista dejavnost oz. privilegij, ki bi se nanašala zgolj na razvite države, temveč se morata razvijati vzporedno in izpeljati v državah vzhodne Evrope oziroma v državah v tranziciji. V nasprotnem bi nepravilno upravljanje z viri lahko negativno vplivalo na okolje in s tem tudi na nadaljnji razvoj.

V povezavi z urejanjem zemljišč in razvojem podeželskega prostora je tri tedne pred tem v Münchnu potekal mednarodni simpozij za države srednje in vzhodne Evrope na temo "Zemljiška razdrobljenost

in komasacija v srednji in vzhodni Evropi – pot k trajnostnemu razvoju podeželja v novem tisočletju”, na katerem je bila sestavljena in 28. 2. 2002 sprejeta tudi Münchenska izjava¹.

Iz Hrvaške in Slovenije sta se seminarja udeležila mag. Jasenka Kranjčević in dr. Anton Prosen, ki sta obenem avtorja tega poročila.

Srečanje je bilo razdeljeno na štiri tematske sklope:

- Od varstva biotopov do celovitega varstva virov;
- Trajno v prihodnost usmerjeno upravljanje in gospodarjenje z viri ob novem krajinskem planiranju in novih konceptih rabe;
- Varstvo virov in upravljanje ter gospodarjenje z viri pri razvoju podeželja – novi izzivi in posledice za razvoj podeželja v Nemčiji;
- Varstvo virov in upravljanje ter gospodarjenje z viri je uspešno le v kooperaciji.

Tako so svoje referate predstavili nemški politiki, strokovnjaki z nemških in švicarskih inštitutov, sodelavci različnih uprav ter planerji in izzvali razprave glede stališč oziroma so bili njihovi referati zasnovani tako, da so poudarili ali prikazali rezultate določenih projektov. V nadaljevanju bomo predstavili le nekaj pomembnih referatov, ki so se zvrstili na tem zanimivem seminarju.

Bavarski minister za urejanje prostora in okolje dr. Werner Schnappauf je imel uvodno predavanje, v katerem si je postavil vprašanje, ali pomeni sprememba paradigme (sprememba vzorca) v politiki varstva okolja in narave vnovično odkrivanje kulturne krajine in njenih virov. V nadaljevanju je poudaril, da na Bavarskem že 1/3 celotne površine dežele zaznamujejo različne kategorije varstva krajine. Za vse aktivnosti, ki so vezane na varstvo tako velikega območja, je bilo v obdobju od leta 1991 do 2000 porabljenih 166 milijard evrov. Poudaril je nujnost interdisciplinarnega dialoga in teamskega dela pri urejanju kmetijskih zemljišč, saj se samo s skupnim delom lahko pride do kvalitetnih rezultatov oziroma uspeha. Prav tako je opozoril, da se največja kvaliteta kulturne krajine nahaja v ruralnem prostoru, zato je nujno zelo pazljivo planiranje in raba tega vira ter upoštevanje tradicionalne stavbne strukture pri prenovi in razvoju vasi. Nadalje je poudaril, da je eden osrednjih motivov politike, ki jo pokriva njegov sektor, odgovornost za ohranitev in oblikovanje krajine, zato je to politiko nujno upoštevati tudi pri urejanju kmetijskega prostora.

Prof. dr. Hermann Schlagheck, vodja oddelka za razvoj podeželja z Zveznega ministrstva za varstvo potrošnikov, prehrano in kmetijstvo, se je v svojem predavanju vprašal, ali je celovito varstvo virov stara ali nova naloga strukturne politike na podeželju. V nadaljevanju je poudaril, da je ZRN že v preteklosti ob urejanju kmetijskega prostora vlagala veliko naporov in sredstev v okolje, varstvo narave, vzpostavitev mrežnega sistema biotopov in v ekstenziviranje kmetijstva, in to zaradi negativnih vplivov, ki jih je kmetijstvo povzročalo okolju.

Prof. dr. Erich Weiss z univerze v Bonnu je v svojem predavanju opozoril na dejstvo, da se s trajnostnim varstvom naravnih virov lahko omeji lastnika zemljišča in zmanjša njegove pravice, kar je treba nadomestiti z različnimi oblikami subvencij ali celo z nakupom zemljišč za namene varstva narave in okolja.

¹ Glej: Prosen, A., Mednarodni simpozij «Zemljiška razdrobljenost in komasacija v srednji in vzhodni Evropi – pot k trajnostnemu razvoju podeželja v novem tisočletju», Geodetski vestnik, Ljubljana, 2002, letnik 46, št. 1-2, str. 143-149

Predsednik Delovne skupnosti za razvoj podeželja Axel Loring je vse prisotne opozoril, da ima Evropska unija točno izdelane ukrepe za razvoj ruralnega prostora, tako na evropski ravni kot tudi za vsako državo članico. Tako ima vsaka država članica svoj program razvoja ruralnega prostora. Po drugi svetovni vojni so v ZRN pričeli z masovnimi melioracijami, predvsem z izsuševanjem kmetijskih zemljišč, leta 1985 je bila sprejeta in uvedena prepoved izsuševanja vlažnih površin (močvirij) ter dreniranje in v letu 1995 opustitev komasacij na višjeležečih območjih in popolno varstvo suhih travnikov. Urejanje kmetijskih zemljišč se je tako prilagajalo celotni politiki varstva narave in virov.

Prof. Fritz Auweck iz TUM je predstavil izvedbo čezmejnega projekta o razvoju podeželja in varstvu virov v 12 občinah (6-ih nemških in 6-ih čeških občinah), v katerem je bil poudarek na razvoju kmetijstva, rekreacije in turizma ob upoštevanju socialnega in gospodarskega razvoja, izobraževanja, kulture in umetnosti. Realizacija projekta v prostoru pa se odvija preko komasacij, ki se izvajajo v posameznih območjih.

Med predavatelji so se neprestano izmenjevale teme, kot so: varstvo virov, upravljanje z viri in zemljišči, trajnostna raba kot tudi dobro gospodarjenje z biotopi, upravljanje s krajino, gospodarjenje z vodami, planiranje krajine, razvoj podeželja, regionalni razvoj itn. Vsi predavatelji so se strinjali, da je tema varstvo virov in upravljanje z viri vprašanje globalnega trajnostnega razvoja, ki ga je določila Agenda 21 in predstavlja usmeritev za bodočnost. Varstvo virov in upravljanje z viri je eden temeljnih izhodišč za razvoj podeželja in planiranje razvoja tega prostora. Glede na to je zelo pomembno, da vsi partnerji, ki sodelujejo pri razvoju podeželja, spoznajo, da planiranje razvoja podeželja ni le sprejemanje planov za urejanje podeželja in razvoj podeželja, temveč je urejanje podeželja in razvoj podeželja tudi znanstvena panoga, ki jo je potrebno uskladiti s socialnimi in političnimi stremljenji celotne družbe in politike EU.

Prav tako je bilo poudarjeno, da je upravljanje z viri nova dejavnost. Tako kompleksna dejavnost pa se ne nanaša le na biotične in abiotične elemente, temveč posega v pravo, ekonomijo in politiko. Vsekakor se tu ne sme zanemariti vpliva, ki ga ima omenjena dejavnost na kmetijski sektor, rabo zemljišč in varstvo kulturne dediščine. Vse to se mora odražati v povsem novih pristopih k urejanju kmetijskega prostora z agrarnimi operacijami in v razvoju podeželja nasploh.

V povzetku vseh predavanj je prof. H. Magel poudaril, da je ob upravljanju z viri potrebno usklajevanje ekoloških, ekonomskih in estetskih zahtev. Čeprav ima Nemčija dolgoletne izkušnje pri razvoju podeželja, urejanju zemljišč in prenovi vasi, je bilo poudarjeno, da je potrebno s prostorom upravljati pravilno in pazljivo, podeželje in kmetijstvo pa morata zadovoljiti svojim trem funkcijam, ki izhajajo iz dokumentov EU, in sicer: večfunkcionalnosti, trajnosti in konkurenčnosti.

Če bomo hoteli slediti razvoju dejavnosti urejanja podeželja in kmetijskih zemljišč v državah EU, bomo morali v Sloveniji še veliko postoriti, in to predvsem v naši, to je geodetski stroki, ki je povsod nosilka strokovne dejavnosti urejanja zemljišč. Pohiteti bo treba ter pokazati, da stroka to zna in zmore. Dosedanje izkušnje nam tega ne kažejo.

mag. Jasenka Kranjčević, dipl. inž. arh.

Ministrstvo za varstvo okolja in urejanje prostora RH, Zagreb, Hrvaška

dr. Anton Prosen, univ. dipl. geod. kom. inž.

Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo